

GEDIFFERENTIEERD TAALVAARDIGHEIDSONDERWIJS DANKZIJ ICT

Tinneke van Bergen

1 Inleiding

Dat taalvaardigheid een essentieel opleidingsonderdeel is voor al wie wil gaan lesgeven, spreekt voor zich. Van leraren verwacht men immers dat ze zich vlot en correct weten uit te drukken en dat ze zowel binnen als buiten de klas op een tactvolle en efficiënte manier kunnen communiceren met leerlingen, ouders, collega's en directie.

De instroom van eerstejaarsstudenten in de lerarenopleidingen is zeer uiteenlopend. Het is voor de lectoren dan ook een bijna onmogelijke taak om met die *diversiteit* rekening te houden, vooral wanneer ze geconfronteerd worden met groepen van om en bij de zestig studenten.

Om dit probleem het hoofd te bieden, werd het 'Project Taalvaardigheid' (Departement Lerarenopleiding Hogeschool Gent) uit de grond gestampt.

Het opzet van het 'Project Taalvaardigheid' bestond in het ontwikkelen van een *online zelfstudiepakket* voor de eerstejaarsstudenten in de lerarenopleidingen. Dit zelfstudiepakket moest *differentieerbaar zijn naargelang de beginsituatie van de studenten*.

2 Digitale instapproef

Om die beginsituatie goed in te schatten, ontwikkelden we een instapproef. De instapproef wordt grotendeels *via de computer afgenomen*. Dit heeft niet alleen als voordeel dat de *verbetering automatisch* kan verlopen, maar er kan door de computer ook een bruikbare *foutenanalyse* gemaakt worden.

De proef is niet alleen gericht op spelling, maar eveneens op syntaxis, semantiek,

lexicologie, morfologie en zelfs een stukje pragmatiek. Woordvorming, woordvolgorde, gebruik van voegwoorden, voorzetsels en verwijswaarden, verbale logica en dergelijke, komen dus eveneens aan bod.

De bedoeling is om na te gaan in hoeverre de studenten de te verwerven basiskennis en basisvaardigheden van het secundair onderwijs ook daadwerkelijk onder de knie hebben. Er wordt bewust niet gevraagd naar uitzonderingen of theoretische kennis. We willen nagaan of de studenten de algemene basisprincipes kunnen toepassen. *Het gaat over taalgebruik, niet over taalkundige kennis!*

Deze instaproef is geenszins een selectieproef. Het resultaat van de proef wordt dan ook niet in punten uitgedrukt.

Wanneer we precies weten welke student problemen heeft met welke deelvaardigheden, dan kunnen we voor elke student een *individueel aangepast traject binnen het zelfstudiepakket* uitstippelen.

3 Het zelfstudiepakket (gedifferentieerde remediëring)

Het zelfstudiepakket wordt aangeboden via de digitale leeromgeving *Blackboard*. Lectoren en studenten krijgen hiervoor een persoonlijk paswoord. Afhankelijk daarvan is bepaalde informatie al dan niet voor hen beschikbaar.

De cursus bestaat uit korte theoretische items, verduidelijkt aan de hand van voorbeelden, waarop dan telkens een korte oefening volgt mét *onmiddellijke feedback*. Naast de cursus zijn er in Blackboard ook *extra oefeningen* beschikbaar, eveneens voorzien van feedback.

Overzicht van taalkundige rubrieken die in het zelfstudiepakket aan bod komen:

1. **SPELLING**
 - 1.1 aaneenschrijven & woordtekens
 - 1.2 werkwoorden
 - 1.3 verdubbeling van klanken
 - 1.4 geijkte woordbeelden
 - 1.5 hoofdletters
 - 1.6 tussenletters
 - 1.7 meervoud
2. **MORFOLOGIE**
 - 2.1 vormen van het substantief: meervoud en verkleinwoord
 - 2.2 vormen van het adjectief: trappen van vergelijking en verbuiging
 - 2.3 vormen van het werkwoord

- 2.4 vormen van het voornaamwoord
- 2.5 vormen van het lidwoord
- 3. SYNTAXIS**
- 3.1 zinsdeelopbouw
- 3.2 zinsbouw
- 3.3 voegwoorden en betrekkelijke voornaamwoorden
- 4. LEXICOLOGIE**
- 4.1 sleutelwoorden
- 4.2 afleidingen
- 4.3 voorzetsels
- 5. SEMANTIEK**
- 5.1 bindwoorden
- 5.2 verwijswwoorden
- 6. PRAGMATIEK**
- 6.1 samenhang
- 6.2 structuur
- 6.3 verbale logica

Blackboard is uitgerust met handige communicatiemiddelen zoals e-mail, een digitaal 'prikbord', een discussieforum en zelfs een virtuele klas. *De lectoren staan dus niet aan de zijlijn.* Bovendien kunnen de lectoren de studenten volgen in wat ze doen en indien nodig bijsturen.

Elke student heeft ook zicht op zijn eigen stand van zaken. Studenten die met technische of inhoudelijke vragen zitten, kunnen daarmee terecht in de *wekelijkse uren monitoraat*. De bedoeling is dat alle studenten na enkele maanden over ongeveer dezelfde basis beschikken wat taalvaardigheid betreft.

4 Gevolgen voor de contacturen

De lectoren hoeven hun kostbare tijd nu niet meer te investeren in het herhalen van de leerstof van het secundair onderwijs. Ze kunnen de contacturen besteden aan *complexere en meer praktijkgerichte oefensessies in kleinere groepen*, waarvoor Blackboard ook als ondersteuning gebruikt kan worden. In de oefensessies komt het erop aan dat de studenten de verworven basiskennis en vaardigheden in concrete situaties leren toepassen. Hierbij komen ook moeilijkere zaken, zoals gespreksvaardigheden aan bod. De oefeningen omvatten o.m. schrijfopdrachten, improvisaties, debatten, rollenspel, ...

5 Bijkomende voordelen

Omdat het zelfstudiepakket via het internet wordt aangeboden, bestaat ook de *mogelijkheid voor 2de- en 3de-jaarsstudenten om hun taalvaardigheid wat op te frissen*. Wanneer bij stagebezoeken of uit stageverslagen blijkt dat een student taalfouten maakt, kan die door de lectoren aangespoord worden om het zelfstudiepakket opnieuw door te nemen en extra oefeningen te maken. Bovendien kunnen ook *personeelsleden* van de Hogeschool Gent hun taalvaardigheid wat bijschaven via het zelfstudiepakket.

6 Activerende didactiek

Het is belangrijk dat de studenten taalvaardigheid niet als een vak beschouwen, maar als een kenmerk van leraren. Vakoverschrijdend werken is daarvoor essentieel om de uiteindelijk beoogde *transfer naar de praktijk* (stage en later werk) te bewerkstelligen. Ik denk hierbij in de eerste plaats aan een samenwerking met de collega's pedagogen en de lectoren die de stagebezoeken voor hun rekening nemen. Het zelfstudiepakket mag zeker niet beschouwd worden als een zuiver organisatorische maatregel, maar moet bekeken worden vanuit de doelstellingen van het project in zijn geheel. Het zelfstudiepakket en de instaproeven geven de lectoren de kans *effectiever en efficiënter* te werken. Effectiever omdat ze van elke student weten welke noden er zijn, en efficiënter omdat het zelfstudiepakket differentieerbaar is. Aangezien de contacturen nu op een andere manier ingevuld kunnen worden, kan er ook daar extra aandacht besteed worden aan de *kwaliteit* van ons onderwijs. In de contacturen kunnen de lectoren nu overschakelen van een docerende didactiek die louter gericht is op kennisoverdracht naar een activerende didactiek die gericht is op het verwerven van vaardigheden en attitudevorming. Het project in zijn geheel past in de visie op onderwijs als onderhandelingscultuur. De studenten worden aangezet tot reflectie en gestimuleerd in hun zelfstandigheid en probleemoplossend denken.